

IMPACTUL PANDEMIEI COVID-19 ASUPRA CALITĂȚII VIEȚII POPULAȚIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA

*Elena TIMOFTI¹, dr. hab., prof. univ.,
Universitatea Agrară de Stat din Moldova,
Cristina ȘARBAN², doctorand, Facultatea Economie,
Universitatea Agrară de Stat din Moldova*

Economia anului 2020 a fost puternic marcată de pandemia de COVID-19, care în martie a ajuns și în Republica Moldova. Pentru a stopa răspândirea infecției, guvernul de la Chișinău, la fel ca și guvernele din celelalte state ale lumii, a venit cu o serie de restricții de circulație și activități antreprenoriale, fapt care a avut efecte destul de negative pentru întreaga populație.

Scopul cercetărilor este de a analiza impactul acestei pandemii asupra populației, punând în evidență necesitățile vitale, dar și felul în care aceasta a răspuns noilor provocări și schimbări în sfera socială și economică.

Cercetările au fost realizate în baza datelor furnizate de Biroul Național de Statistică prin metode de analiză, sinteză, tabelară și grafică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că impactul crizei cauzate de acest virus reprezintă o amenințare pentru economia națională și pentru nivelul de trai al cetățenilor. În timpul acestei crize sanitare și acestor situații precare, este necesar să se protejeze nu numai sectoarele critice ale economiei, dar și locurile de muncă și angajații.

Cuvinte-cheie: *agricultură, calitatea vieții, investiții, dezvoltare durabilă, pandemie, economie, loc de muncă.*

The economy of 2020 was strongly marked by the COVID-19 pandemic, which in March also reached the Republic of Moldova. In order to stop the spread of the infection, the government of Chisinau, as well as the governments in other countries of the world, came up with a series of traffic restrictions and entrepreneurial activities, which had quite negative effects for the entire population.

The purpose of the research is to analyze the impact of this pandemic on the population, highlighting the vital needs, but also how it responded to new challenges and changes in the social and economic sphere.

The research was based on data provided by the National Bureau of Statistics through methods of analysis, synthesis, tabulation and graphics.

Based on the results obtained, it was found that the effects of the crisis caused by this virus pose a threat to the national economy and to the standard of living of the citizens. During this health crisis and these precarious situations, it is necessary to protect not only the critical sectors of the economy, but also jobs and workers.

Keywords: *agriculture, life quality, investment, sustainable development, pandemic, economy, job.*

JEL classification: *Q01, Q10, I30*

Introducere

Motto: „Ceea ce nu ne ucide, ne face mai puternici”

Friedrich Nietzsche

Această “ciumă” a secolului XXI a determinat o serie de schimbări și efecte asupra populației în general. Ca urmare a răspândirii noului virus, autoritățile naționale au recurs la o serie de intervenții

¹ © TIMOFTI Elena , e.timofti@uasm.md

² © ȘARBAN Cristina

pentru a diminua efectele ofensive ale crizei pandemice. Mai multe sectoare ale economiei și-au sistat activitatea, instituțiile din învățământ au fost închise și a fost impus regimul de distanțare socială. Astfel, instaurarea măsurilor restrictive a dus la o serie de efecte ce au fost resimțite de întreaga populație. Faptul că autoritățile nu și-au schițat acțiuni de intervenție în concordanță cu necesitățile populației, aceasta a fost afectată disproporționat, atât în plan economic, cât și social, situație determinată preponderent de nivelul scăzut de trai, care și așa se confrunta cu o serie impunătoare de probleme, atât de ordin financiar, cât și de ordin social.

Pandemia COVID-19 a condiționat încetinirea și stagnarea activităților economice din cauza carantinei, distanțării sociale, restricțiilor de călătorie și altele. Chiar dacă siguranța persoanelor rămâne a fi prioritară, costurile economice ale pandemiei sunt enorme și fără precedent.

Pierderile economice au rezultat din scăderea volumului vânzărilor pe fondul menținerii la același nivel a costurilor fixe și a costurilor semi-variabile. Cheltuielile legate de locațiune, dobânzile la credite și fondul de salarizare rămân a fi în mare parte constante, chiar dacă volumul vânzărilor scade. Unele costuri sunt semi-variabile, cum ar fi remunerarea muncii, care poate fi controlată într-o oarecare măsură prin disponibilizări de personal și concedii forțate. În același timp, costurile aferente procurării de materie primă, consumului de electricitate și altele variază în aceeași măsură ca și cifra de afaceri. Dar chiar dacă astfel de cheltuieli pot fi optimizate în perioada recesiunii, consecințele pentru o economie integrată rămân a fi extrem de negative – procurările de materie primă de către unele întreprinderi sunt, de fapt, vânzările de bază ale altor întreprinderi, astfel încât impacturile negative produc o reacție în lanț. [5]

O problemă stringentă, de la independență până în prezent, este piața forței de muncă din Republica Moldova. Din aceste considerente, a fost elaborată Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021, determinată, în primul rând, de necesitatea echilibrării pieței muncii prin creșterea nivelului ocupării și a calității acesteia, de sporire a competitivității și a angajabilității forței de muncă, de rînd cu un grad mai mare de incluziune pe piața muncii, în special a grupurilor social-vulnerabile. Îndeplinirea obiectivelor propuse, contribuind atât la atenuarea nivelului sărăciei și a excluziunii sociale, cât și la dezvoltarea durabilă a economiei și, prin urmare, la creșterea calității vieții populației din Republica Moldova. [1]

Pandemia, însă, și-a manifestat efectul advers și asupra pieței forței de muncă. Guvernul a venit cu decizia de a face înlesniri la plata impozitelor sociale, ceea ce constituie o cale de a menține locurile de muncă. Totuși, în cazul unor sectoare care efectiv și-au pierdut o cotă substanțială din piața de desfacere (turismul, horeca, transporturile), din păcate este vorba de disponibilizări în masă.

Economia națională este pusă în fața mai multor provocări de adaptare la condițiile pandemiei ce nu vrea să ne părasească, de reinventare a unor măsuri de redresare a situației și de inovare a metodelor tradiționale de conducere a afacerilor care nu mai pot spori.

Deși există numeroase provocări în dezvoltare, sînt și numeroase oportunități care pot fi și trebuie valorificate. Prin urmare, trebuie formulate soluții privind viitorul educației, locurilor de muncă, ordinii sociale, relațiilor dintre cetățeni și stat, schimbărilor demografice și schimbării climei, asigurării egalității și justiției sociale. Astfel, pentru a deveni o societate adaptată la schimbări, incertitudini și provocări, Republica Moldova trebuie să adopte cadrul necesar pentru o abordare sistemică pe termen lung a dezvoltării durabile. [2]

Gradul De Abordare A Temei În Literatura Științifică

Pandemia provocată de noul virus reprezintă criza globală de sănătate definitorie pentru timpurile noastre și una din cele mai mari provocări de după cel de-al doilea război mondial. De la apariția sa la sfârșitul anului trecut, virusul s-a răspândit în toată lumea. S-a ajuns la tragica cifră de peste patru milioane de decese, iar umanitatea resimte o povară grea a acestor pierderi de vieți omenești.

„Creșterea numărului de decese este dramatică. Trebuie să ne unim forțele pentru a încetini răspândirea acestui virus”. - Administratorul PNUD, Achim Steiner.

COVID-19 însă este mai mult decât o criză de sănătate, având implicații fără precedent în plan socio-economic. Pandemia debusolează fiecare țară pe care o afectează, având forța de a genera efecte devastatoare de ordin social, economic și politic, care vor lăsa cicatrici profunde.

În fiecare zi, oamenii își pierd locul de muncă și veniturile, fără șansa de a afla când se va reveni la normalitate. [Organizația Internațională a Muncii](#) estimează că 400 de milioane de locuri de muncă ar putea fi pierdute.

Potrivit previziunilor Băncii Mondiale, în acest an volumul remitențelor va scădea cu 110 miliarde dolari, ceea ce ar însemna că 800 de milioane de oameni nu vor putea să facă față necesităților de bază. [6]

Cea mai recentă analiză a Organizației Internaționale a Muncii (OIM) asupra impactului COVID-19 pe piața muncii constată că impactul acestuia asupra lumii muncii a fost mai sever decât se estimase anterior.

Jennifer A. Patterson / OIM, GENEVA a menționat în iunie, 2020 că numărul de ore de lucru pierdute în întreaga lume în prima jumătate a anului 2020 a fost semnificativ mai scăzut decât se estimase anterior, în timp ce recuperarea extrem de incertă din a doua jumătate a anului nu va fi suficientă pentru a reveni la pre-nivelurile pandemice, chiar și în cel mai bun scenariu și riscă să înregistreze pierderi continue de locuri de muncă pe scară largă.

Potrivit Monitorului ILO: COVID-19 și lumea muncii, ediția a V-a, a existat o scădere cu 14% a orelor de lucru la nivel global în timpul celui de-al doilea trimestru al anului 2020, echivalent cu pierderea a 400 de milioane de locuri de muncă cu normă întreagă (pe baza unei săptămâni de lucru de 48 de ore). Aceasta presupune o scădere de 10,7 la sută (305 milioane de locuri de muncă).

Noul Monitor prezintă trei scenarii de redresare în a doua jumătate a anului 2020: de bază, pesimist și optimist. Acesta subliniază că rezultatul pe termen lung va depinde de traiectoria viitoare a pandemiei și de alegerile politice ale guvernului.

Modelul de *bază* presupune o revenire la normalitate a activității economice în conformitate cu previziunile existente, ridicarea restricțiilor la locul de muncă și o redresare a consumului și a investițiilor – prevede o scădere a orelor de lucru cu 4,9% (echivalentul a 140 de milioane de locuri de muncă cu normă întreagă) comparativ cu ultimul trimestru al 2019. *Scenariul pesimist* admite un al doilea val de pandemie și revenirea restricțiilor care ar încetini semnificativ recuperarea. Consecința ar fi o scădere a orelor de lucru cu 11,9% (340 de milioane de locuri de muncă cu normă întreagă). *Scenariul optimist* presupune că activitățile lucrătorilor s-ar putea relua rapid, în mod semnificativ creșterea cererii agregate și a creării de locuri de muncă. Cu această recuperare excepțional de rapidă, pierderea globală a orelor de lucru ar scădea la 1,2% (34 de milioane de locuri de muncă cu normă întreagă).[7]

În Republica Moldova criza pandemică a afectat grav societatea. Dincolo de efectele temute asupra sănătății și vieții cetățenilor, care se încearcă a fi contracarate prin norme sanitare și noi reguli de conduită socială, a fost afectată profund economia țării. La ora actuală se poate afirma că printre victimele colaterale ale COVID-19 se numără peste 30 mii de cetățeni care au rămas fără lucru și cea mai mare parte din întreprinderi care au rămas fără vânzări. Reieșind din statistica pentru primele luni ale pandemiei, vânzările ratate se cifrează la 86 miliarde lei, ceea ce implică venituri ratate la bugetul public național în mărime de 17,3 miliarde lei sau 27% față de nivelul acestuia în 2019. Efectele sistării activității economice pe durata stării excepționale au fost resimțite acut de majoritatea sectoarelor pentru care interacțiunea nemijlocită cu clientul este fundamentală. Cu toate acestea, mult mai costisitoare sunt efectele pe termen mediu legate de diminuarea veniturilor populației și, în consecință, diminuarea cifrei de afaceri. Cel mai puternic au fost afectate industria turismului, horeca și comerțul nealimentar. Pentru mulți agenți economici din aceste sectoare, diminuarea fără precedent a pieței înseamnă închiderea definitivă a afacerii. Alte sectoare sunt în căutare de soluții care să le permită ajustarea la noua realitate care presupune activitatea la o capacitate operațională redusă în medie la 80% față de 2019 [5]

Scopul Cercetării

Scopul cercetărilor este de a analiza impactul acestei pandemii asupra populației, punând în evidență necesitățile vitale, dar și felul în care s-a răspuns noilor provocări și schimbări în sfera socială și economică.

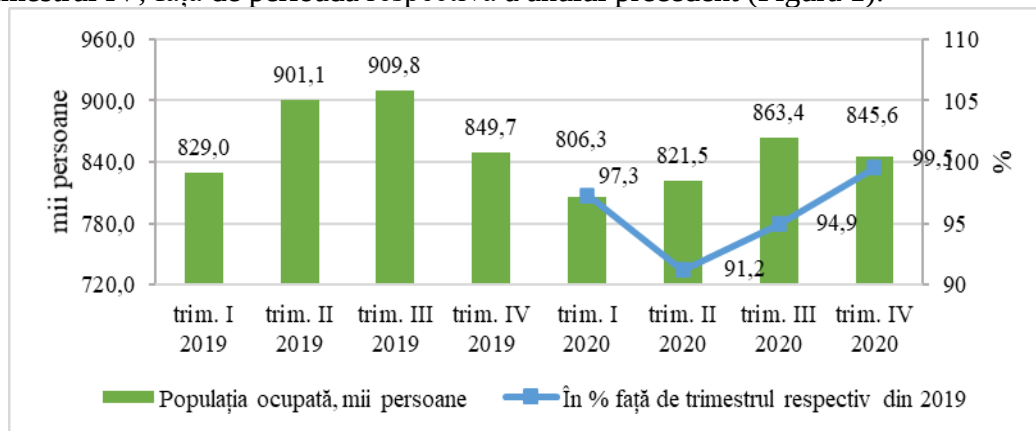
Metodologia Cercetării

Lucrarea dată reprezintă un studiu aprofundat al cercetărilor în domeniu, al cadrului legislativ național, al informațiilor statistice furnizate de Biroul Național de Statistică. Prezenta cercetare este, în fond, un studiu analitic descriptiv, de sinteză, tabelar și grafic, care tinde spre stabilirea unor recomandări necesare soluționării problemelor analizate.

Rezultatele Cercetării

În Republica Moldova, impactul pandemiei Covid-19 asupra pieței muncii a apărut la finele trimestrului I 2020, odată cu instituirea în țară a stării de urgență și a continuat să afecteze piața muncii și în următoarele trimestre. Cel mai mare impact a fost înregistrat în trimestrul II al anului 2020, când fiecare a patra persoană ocupată a declarat că pandemia i-a afectat relația cu piața muncii.

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2020 numărul populației ocupate a fost în descreștere cu 4,4% în comparație cu 2019. Scăderi ale ocupării au avut loc în toate trimestrele anului trecut în comparație cu 2019. Totodată, cele mai mari diminuări au fost înregistrate în trimestrele în care efectele pandemiei au fost cel mai mult resimțite pe piața muncii, respectiv, în trimestrul II (-8,8% sau cu 80 mii persoane mai puțin) și în trimestrul III (-5,1% sau cu 46 mii mai puțin). În trimestrele I și IV reducerea numărului celor ocupați a fost relativ mai mică - cu 2,7% în trimestrul I și, respectiv, cu 0,5% în trimestrul IV, față de perioada respectivă a anului precedent (Figura 1).

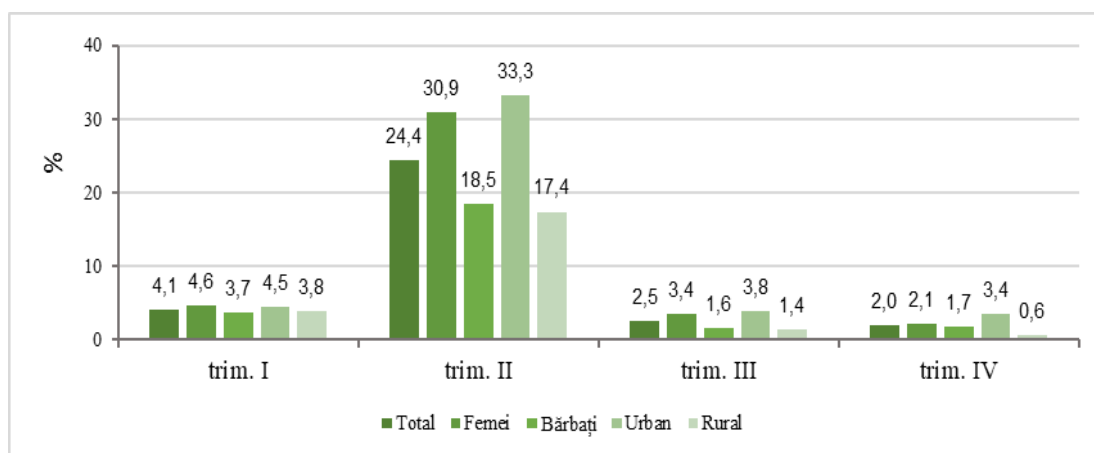
Figura 1. Populația ocupată în activitate pe trimestre, în Republica Moldova, 2019-2020

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică, 2019-2020

Scăderea ratei de ocupare, a afectat mai mult femeile decât bărbații, iar persoanele ocupate în activitatea din mediul urban au fost mult mai afectate în comparație cu cele din mediul rural.

Pandemia Covid-19 s-a manifestat destul de negativ asupra situației pe piața muncii, care în anul 2020, în medie, circa 68 mii sau 8% din totalul persoanelor ocupate au declarat că situația epidemiologică din țară a avut efect direct asupra relației lor cu piața muncii.

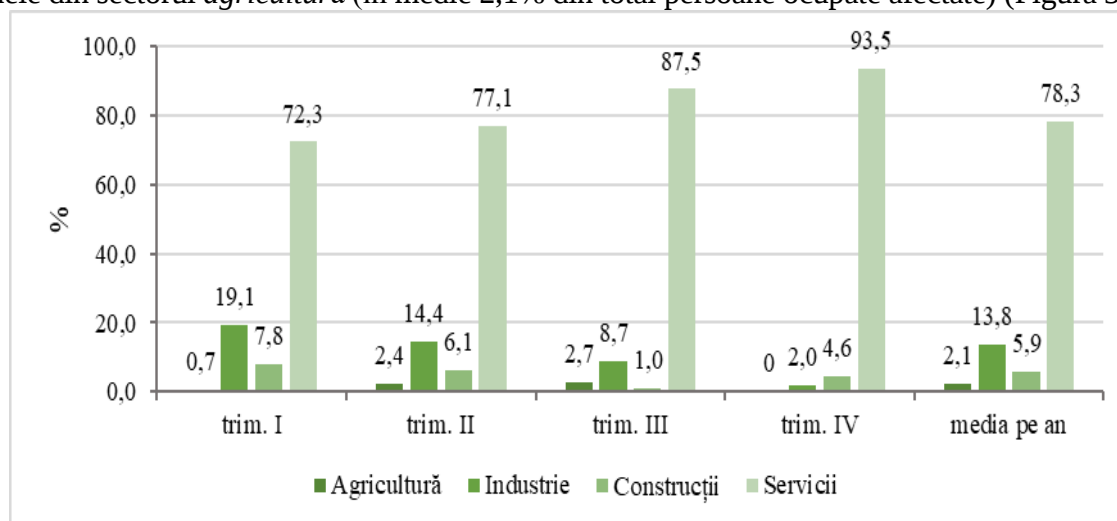
Impactul major a avut loc în trimestrul II, când fiecare a patra persoană ocupată a relatat că a fost afectată la locul de muncă din cauza pandemiei de Covid-19. Totodată, ponderea celor care au avut de suferit din cauza pandemiei se ridică la 30,9% în rândul femeilor în comparație cu 18,5% în rândul bărbaților (Figura 2).

Figura 2. Ponderea persoanelor ocupate afectate de Covid-19 la locul de muncă pe sexe și medii pe trimestre, 2020, în % față de total ocupare

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică, 2019-2020

Din distribuția persoanelor ocupate afectate de Covid-19 la locul de muncă, după sectoare economice rezultă că cel mai mult a fost afectat sectorul servicii (în medie 78,3% din total persoane ocupate afectate), urmat de sectorul *industrie* (13,8%) și *construcții* (5,9%). Cel mai puțin au fost afectate persoanele din sectorul *agricultură* (în medie 2,1% din total persoane ocupate afectate) (Figura 3).

Figura 3. Ponderea persoanelor ocupate afectate de Covid-19 la locul de muncă după sectoare economice pe trimestre 2020, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică, 2019-2020

La locul de muncă, impactul pandemiei s-a manifestat în principal prin sistarea activității, prestarea muncii la domiciliu, micșorarea orelor de muncă efectiv lucrate, trecerea la programul de lucru parțial. Aceste situații au evoluat diferit în cursul anului 2020. Întreruperea ocupației a predominat la începutul pandemiei, cu peste 60% din cei afectați în trimestrele I și II. Prestarea muncii la domiciliu/la distanță a avut loc în toate trimestrele, având cel mai ridicat nivel în trimestrul IV - 40,5%.

Sistarea activității la începutul pandemiei a avut un impact mai mare asupra bărbaților, demonstrând valori sub 70% în trimestrele I și II, în comparație cu 53%-55% la femei pentru aceeași perioadă.

În rândul persoanelor ocupate, care au avut de suferit din cauza pandemiei, au fost persoanele care nu au lucrat deloc (circa 56% în medie pe an). Staționarea lucrului din cauza pandemiei s-a realizat prin mai multe modalități, principalele fiind: acordarea concediilor neplătite salariaților sau a concediilor anuale de odihnă, instituirea șomajului tehnic sau a staționării/suspendării îndeletnicirii unității. [9]

Ceea ce ține de Produsul Intern Brut (PIB), Biroul Național de Statistică informează că pentru **trimestrul IV 2020**, acesta a însumat cifra de **56,3 miliarde lei. Comparativ cu trimestrul IV 2019**, PIB a scăzut, în termeni reali, cu **3,5% pe seria brută** și cu **3,6% pe seria ajustată sezonier. În anul 2020 PIB a scăzut față de anul 2019 cu 7,0% pe seria brută** (Tabelul 1).

Tabelul 1 Evoluția Produsului Intern Brut, trimestrial, în Republica Moldova, 2019-2020

		Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. IV	Anual
<i>- în % față de perioada respectivă din anul precedent</i>						
Serie brută	2019	104,5	105,9	104,3	100,2	103,7
	2020	100,9	86,0	90,3	96,7	93,0
Serie ajustată sezonier	2019	103,8	106,5	105,0	99,2	-
	2020	99,7	88,7	89,1	95,6	-
<i>- în % față de trimestrul precedent</i>						
Serie ajustată sezonier	2019	99,2	105,0	99,5	95,6	-
	2020	99,7	93,4	100,0	102,6	-

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică, 2019-2020

Produsul Intern Brut în trimestrul IV 2020 (serie brută) exprimat pe anumite categorii de resurse. Valoarea adăugată brută (VAB) total pe economie, cu o pondere de 86,0% la formarea PIB, a contribuit la scăderea PIB cu 4,1%, volumul VAB fiind în descreștere cu 4,8% față de cel înregistrat în trimestrul IV 2019.

Conform datelor prezentate de Biroul Național de Statistică, la scăderea PIB în trimestrul IV 2020 față de trimestrul IV 2019 au contribuit următoarele activități:

- agricultura, silvicultura și pescuitul (cu -4,4% la scăderea PIB), cu o pondere de 11,7% la formarea PIB și o reducere a VAB pe activitățile respective cu 31,5%;
- comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică (cu -1,2% la scăderea PIB), cu o pondere de 21,7% la formarea PIB și o reducere a VAB pe activitățile respective cu 5,4%;
- tranzacțiile imobiliare (cu -0,3% la scăderea PIB), cu o pondere de 7,0% la formarea PIB și o reducere a VAB pe activitățile respective cu 4,3%;
- informații și comunicații (cu -0,3% la scăderea PIB), cu o pondere de 4,5% la formarea PIB și o reducere a VAB pe activitățile respective cu 5,5%;
- activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport (cu -0,3% la scăderea PIB), cu o contribuție de 2,8% la formarea PIB și o scădere a VAB pe activitățile respective cu 10,2%.

Contribuții pozitive la evoluția PIB au avut:

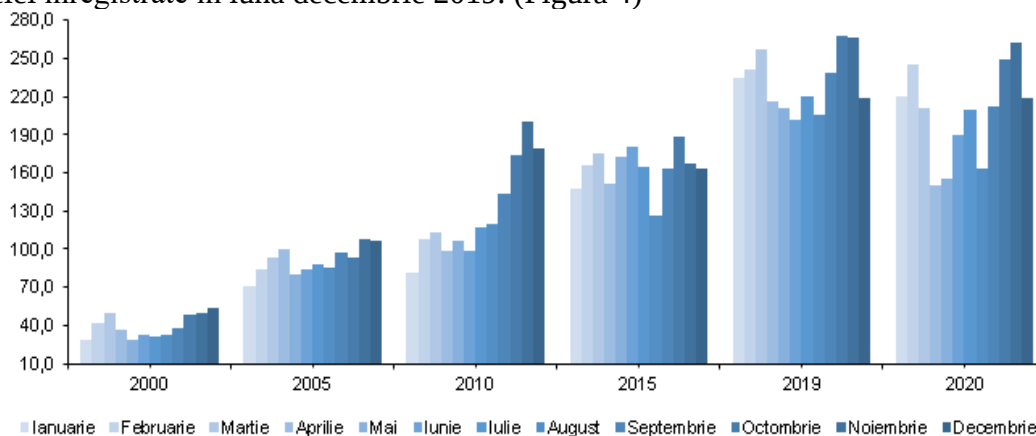
- construcțiile (cu +0,8 la modificarea PIB), cu o pondere de 5,8% la formarea PIB și o creștere a VAB pe activitățile respective cu 14,8%;
- administrația publică și apărare; asigurări sociale obligatorii; învățământ; sănătate și asistență socială (au contribuit cu +0,8% la modificarea PIB) cu o pondere de 12,5% la formarea PIB și o creștere a VAB pe activitățile respective cu 6,9%;
- activitățile financiare și asigurările (au contribuit cu +0,4% la modificarea PIB), cu o pondere de 3,5% la formarea PIB și o creștere a VAB pe activitățile respective cu 14,5%;

• industria extractivă și industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (cu +0,2% la modificarea PIB), cu o pondere la formarea PIB de 14,1% și o creștere a VAB pe activitățile respective cu 1,5%.

Impozitele nete pe produs cu o pondere de 14,0% la formarea PIB au la modificat PIB cu +0,8%, volumul lor majorându-se cu 6,3%.

În anul 2020 PIB a constituit **206,3** miliarde lei, prețuri curente (de piață), în scădere (în termeni reali) cu 7,0% față de anul 2019. [8]

Comerțul internațional cu mărfuri al Republicii Moldova în anul 2020, conform Biroului Național de Statistică, ce informează că **exporturile de mărfuri realizate în luna decembrie 2020** au avut o valoare de 218,3 milioane dolari SUA, cu 16,7% mai mică în raport cu luna noiembrie 2020 și similară celei înregistrate în luna decembrie 2019. (Figura 4)

Figura 4. Evoluția lunară a exporturilor de mărfuri, din Republica Moldova (milioane dolari SUA)

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică, [10]

În anul 2020 exporturile de mărfuri au însumat 2485,2 milioane dolari SUA, valoarea acestora fiind mai mică cu 10,6% față de anul 2019.

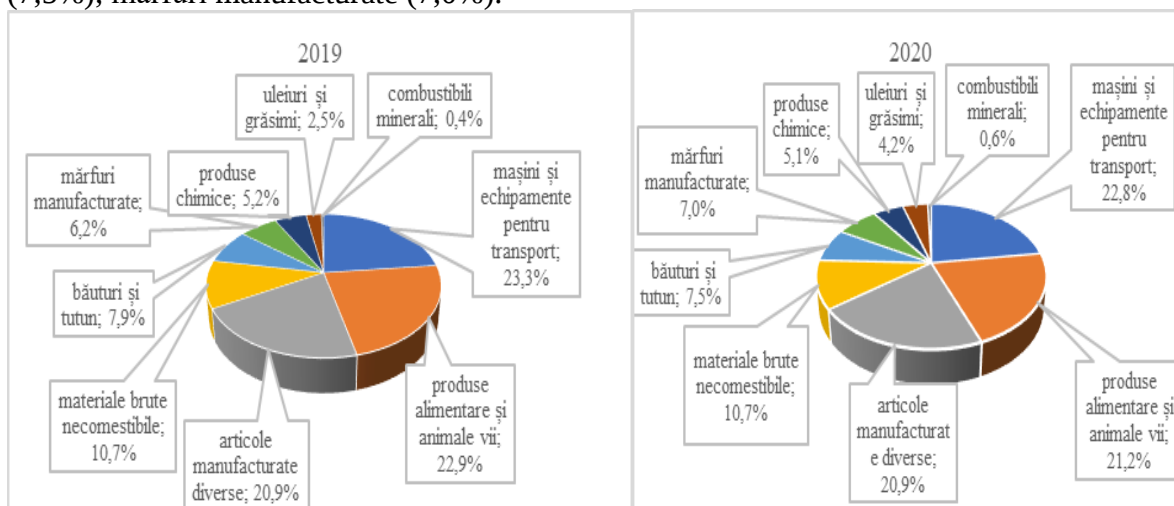
Exporturile de mărfuri autohtone în anul 2020 au constituit 1905,2 milioane dolari SUA (76,7% din total exporturi), fiind în scădere cu 4,6% față de anul 2019, influențând astfel diminuarea valorii totale a exporturilor cu 3,3%. **Reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) în anul 2020** s-au cifrat la 580,0 milioane dolari SUA (23,3% din total exporturi), sau cu 25,8% mai puțin, comparativ cu anul 2019. Această diminuare a contribuit la micșorarea pe total exporturi cu 7,3%.

Exporturile de mărfuri destinate țărilor Uniunii Europene în anul 2020 au totalizat 1658,4 milioane dolari SUA (cu 6,9% mai puțin comparativ cu anul 2019), deținând o pondere de 66,7% în total exporturi. **Exporturile de mărfuri destinate țărilor CSI în anul 2020** au avut o valoare de 377,0 milioane dolari SUA (cu 13,3% mai puțin față de anul 2019), care echivalează cu o cotă de 15,2% în total exporturi.

În anul 2020 principalele țări de destinație a exporturilor de mărfuri au fost: România (28,4% din total exporturi), Germania (9,1%), Federația Rusă (8,7%), Italia (8,6%), Turcia (6,9%), Polonia (4,4%), Republica Cehă (3,2%), Ucraina (2,8%), Belarus (2,7%), Elveția (2,5%), Bulgaria (2,3%), Olanda (2,2%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (1,7%), Spania (1,4%), Franța (1,2%), Ungaria (1,1%).

În structura exporturilor din anul 2020 (Figura 5), șase secțiuni de mărfuri din Clasificarea Standard de Comerț Internațional (CSCI Rev.4) au deținut împreună 90,1% din total exporturi, după cum urmează: mașini și echipamente pentru transport (22,8%); produse alimentare și animale vii

(21,2%); articole manufacturate diverse (20,9%); materiale brute necomestibile (10,7%); băuturi și tutun (7,5%); mărfuri manufacturate (7,0%).

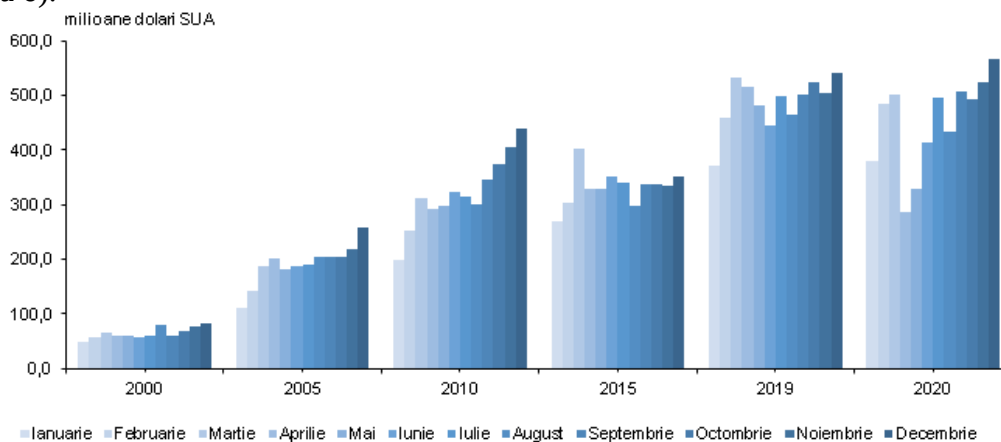

Figura 5. Structura exporturilor pe secțiuni de mărfuri, din Republica Moldova, 2019-2020, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică, 2019-2020

În anul 2020, comparativ cu anul 2019, s-au redus exporturile de cereale și preparate pe bază de cereale (-47,3%), mașini și aparate electrice și părți ale acestora (-16,9%), produse medicinale și farmaceutice (-41,9%), semințe și fructe oleaginoase (-14,7%), îmbrăcăminte și accesorii (-13,3%), băuturi alcoolice și nealcoolice (-8,9%), tutun brut și prelucrat (-61,6%), mobilă și părțile ei (-4,0%), instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control (-14,9%), mașini și aparate industriale cu aplicații generale (-16,1%), uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare (-23,8%), zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere (-14,0%), carne și preparate din carne (-30,1%), articole de voiaj; sacoșe și similare (-18,0%), produse lactate și ouă de păsări (-17,0%), influențând micșorarea pe total exporturi cu 14,0%. [10]

Importurile de mărfuri realizate în luna decembrie 2020 au însumat 567,2 milioane dolari SUA, fiind în creștere cu 8,5% față de luna noiembrie 2020 și cu 5,1%, comparativ cu luna decembrie 2019 (Figura 6).

Figura 6. Evoluția lunară a importurilor de mărfuri în Republica Moldova, (milioane dolari SUA)

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică, [10]

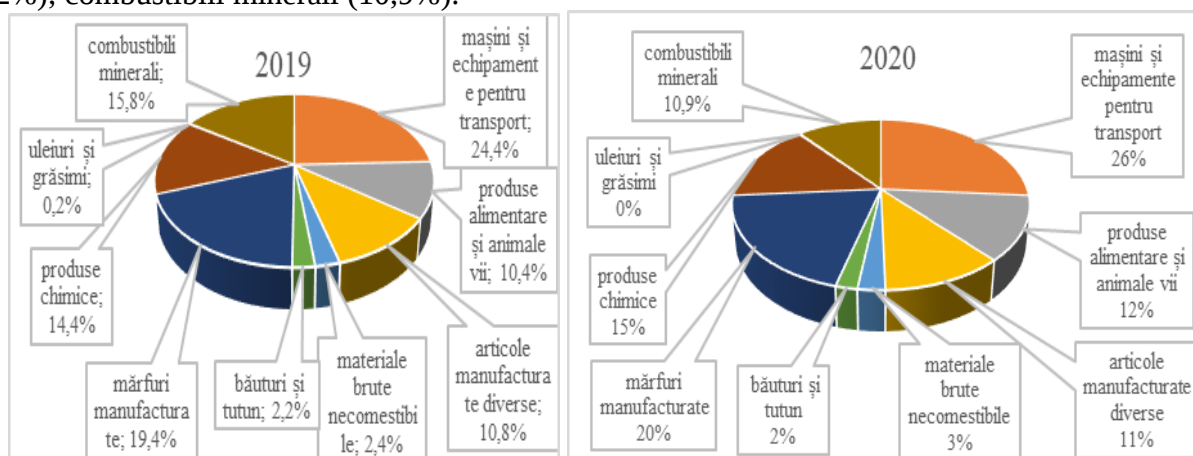
În anul 2020 importurile de mărfuri au constituit 5415,7 milioane dolari SUA, nivel inferior celui realizat în anul 2019 cu 7,3%. Importurile de mărfuri provenite din țările Uniunii Europene

în anul 2020 s-au cifrat la 2470,4 milioane dolari SUA (cu 12,7% mai puțin față de anul 2019), deținând o pondere de 45,6% în total importuri. **Importurile de mărfuri provenite din țările CSI în anul 2020** au avut o valoare de 1317,6 milioane dolari SUA (cu 7,0% mai puțin decât în anul 2019), care echivalează cu o cotă de 24,3% în total importuri.

În anul 2020 în topul țărilor de origine a importurilor de mărfuri au fost: China (11,9% din total importuri), România (11,7%), Federația Rusă (11,1%), Ucraina (9,7%), Germania (8,4%), Turcia (7,2%), Italia (6,4%), Polonia (4,0%), Franța (2,2%), Belarus (2,1%), Ungaria (1,9%), Republica Cehă (1,8%), Spania (1,4%), Statele Unite ale Americii (1,3%), Austria și Bulgaria (a câte 1,2%).

Analiza evoluției importurilor pe țări în anul 2020, comparativ cu anul 2019, relevă **diminuarea importurilor provenite din România (-24,9%), Federația Rusă (-12,9%), Italia (-14,7%), Ucraina (-7,3%), Germania (-6,6%), Austria (-31,9%), Franța (-17,5%), Belarus (-13,1%), Republica Cehă (-14,9%), Turcia (-3,1%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (-14,6%), Ungaria (-7,7%), Statele Unite ale Americii (-7,9%), Taiwan, provincie a Chinei (-19,0%), Slovacia (-9,8%), Suedia (-11,7%), Spania (-3,3%), Maroc (-30,7%), Vietnam (-4,2%), Finlanda (-13,2%), Brazilia (-16,0%), Islanda (-25,9%), Egipt (-18,2%), Turkmenistan (-44,0%), Mexic (-15,8%), Hong Kong, RAS a Chinei (-27,8%), care a influențat micșorarea pe total importuri cu 10,0%.**

În structura importurilor din anul 2020 (Figura 7), șase secțiuni de mărfuri din Clasificarea Standard de Comerț Internațional (CSCI Rev.4) au deținut împreună 95,3% din total importuri, după cum urmează: mașini și echipamente pentru transport (26,2%); mărfuri manufacturate (19,7%); produse chimice (15,1%); produse alimentare și animale vii (12,2%); articole manufacturate diverse (11,2%); combustibili minerali (10,9%).

Figura 7. Structura importurilor pe secțiuni de mărfuri, în Republica Moldova, %
Sursa: Datele Biroului Național de Statistică, 2019-2020

În anul 2020, comparativ cu anul 2019, **au scăzut importurile** de petrol, produse petroliere și produse înrudite (-35,7%), gaz și produse industriale obținute din gaz (-32,4%), vehicule rutiere (-11,2%), energie electrică (-76,0%), metale neferoase (-28,5%), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (-13,1%), mașini și aparate electrice și părți ale acestora (-4,4%), tutun brut și prelucrat (-20,4%), fier și oțel (-8,4%), hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton (-11,4%), îngrășăminte minerale sau chimice (-14,2%), produse medicinale și farmaceutice (-4,1%), produse chimice organice (-43,4%), fire, țesături, articole textile și produse conexe (-3,6%), băuturi alcoolice și nealcoolice (-13,7%), cauciuc prelucrat (-10,7%), piele, altă piele și blană prelucrate (-12,6%), încălțăminte (-13,5%), îngrășăminte naturale și minerale naturale (-25,3%), materiale plastice sub forme primare (-10,7%), carne și preparate din carne (-9,8%), **influențând diminuarea pe total importuri cu 9,6%.**

Totodată, s-au majorat importurile de cereale și preparate pe bază de cereale (+18,9%), mașini și aparate industriale cu aplicații generale (+6,9%), mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor (+25,3%), produse lactate și ouă de păsări (+17,3%), articole din minerale nemetalice (+6,3%), materiale plastice prelucrate (+6,9%), hrană destinată animalelor (+21,2%), legume și fructe (+3,9%), aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (+2,9%), **atenuând reducerea pe total importuri cu 1,5%. [10]**

Biroul Național de Statistică a realizat un sondaj în cadrul Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice *influența pandemiei COVID-19 asupra gospodăriei* în trimestrul III 2020. Răspunsurile gospodăriilor la întrebările din modulul sondajului s-au referit la perioada de la începutul pandemiei.

Pandemia de COVID-19 a creat o serie de impedimente în **activitățile de zi cu zi** având impact asupra stării de spirit a populației. Astfel, 38,5% dintre gospodării în perioada respectivă au declarat că cel puțin un membru al acestora a avut stare de depresie, stres, anxietate.

Pandemia, prin amploarea ei, a influențat planurile și intențiile entităților. Astfel, circa 9,8% din acestea, cu membri peste hotare, au menționat că cel puțin un membru al acestora s-a întors de peste hotare deoarece a pierdut locul de muncă. Alte 13,3% din entități cu membri peste hotare au declarat că au avut dificultăți să se întoarcă în țară, iar 61,0%, membrii cărora au planificat călătoriile peste hotare, au menționat că au fost nevoiți să le amâne.

Datele cercetării efectuate de Biroul Național de Statistică denotă că mărimea veniturilor disponibile pe o persoană diferă în funcție de gradul de afectare al acesteia de către pandemie. Respondenții care și-au pierdut locul de muncă în țară dispun de venituri cu 39,3% mai mici în raport cu membrii care continuă să muncească. De asemenea, venituri mai mici cu circa 26,6% au gospodăriile în care cel puțin un membru s-a întors în țară de peste hotare din motivul pierderii locului de muncă, față de membrii cărora continuă să lucreze în afara țării. Gospodăriile în care cel puțin un membru s-a confruntat cu stare de depresie, de asemenea, au înregistrat venituri mai mici cu circa 11,0% în raport cu cele care nu au declarat starea respectivă.

Se observă anumite diferențe între cheltuielile de consum ale familiilor, membrii cărora s-au confruntat cu dificultăți în perioada pandemiei. Dacă, cel puțin un membru s-a întors din străinătate, deoarece a pierdut locul de muncă, au realizat cheltuieli pe o persoană cu circa 17,0% mai mici în raport cu cei care continuă să lucreze în afara țării. Sunt mai mici cu 6,6% și cheltuielile persoanelor care s-au confruntat cu stare de depresie, stres, anxietate în raport cu cele care nu au avut probleme în acest sens.

Sunt menționate și anumite obstacole privind **accesul la serviciile din domeniul sănătății**. Astfel, circa 23% dintre gospodării au întâmpinat dificultăți la procurarea măștilor sau mănușilor de protecție. Dificultăți de accesare a serviciilor medicale de orice tip (inclusiv cele de urgență) au avut și 5,1% dintre acestea.

Cu dificultăți conexe serviciilor de sănătate s-au confruntat gospodăriile sărace. Veniturile pe o persoană a celor care au menționat aceste greutăți sunt cu peste 15% mai mici decât ale celor care nu au avut probleme în accesarea serviciilor respective.

Populația s-a confruntat cu dificultăți de ordin financiar, exprimate prin reducerea sau pierderea veniturilor din activitatea de muncă în țară și celor din remitențe. Circa 91,2% din gospodării au avut venituri din salarii, pensii, prestații sociale. Puțin peste jumătate dintre gospodării (54%) au avut venituri din activitatea de muncă în țară, iar 23,5% au avut venituri din remitențe. În același timp, 12,1% au menționat reducerea sau pierderea veniturilor din activitatea de muncă, 4,7% au declarat reducerea sau pierderea remitențelor de peste hotare, și doar 2,6% au declarat reținerea salariilor, pensiilor, prestațiilor sociale.

Respondenții, care au menționat, ca urmare a pandemiei COVID-19, dificultăți cu referire la reducerea sau pierderea veniturilor din activitatea de muncă dispun de venituri pe o persoană mai mici cu circa 17,7% și cheltuielile de consum – cu 3,1% în raport cu cele care nu au menționat acest lucru.

Un alt aspect studiat ține de **măsurile întreprinse pentru depășirea impedimentelor financiare**. Se observă că, doar în jur de 15% de gospodării au menționat că nu au avut dificultăți financiare. Pentru restul celor intervievați, principalele măsuri de depășire a crizei în rezultatul dificultăților financiare provocate de pandemie sunt cele de reducere a cheltuielilor pentru produsele alimentare – în cazul a 12,3% de gospodării cu răspunsuri afirmative, și de utilizare a economiilor – 14,1%. De asemenea, circa 3% din entități au menționat achitarea parțială sau neachitarea serviciilor comunale, iar 2,6% au apelat după ajutor financiar.

De un venit pe persoană cu circa 10% mai mic dispun familiile care au ales să-și reducă cheltuielile pentru produse alimentare, iar cu 8,5% - cele care au utilizat economiile pentru depășirea dificultăților în raport cu acele gospodării, care nu au întreprins asemenea măsuri. De asemenea, și cei, care pentru depășirea dificultăților au apelat după ajutor financiar (împrumut), au un venit pe persoană cu 2,2% mai mic decât cei, care nu au apelat după ajutor.

O serie de impedimente au fost menționate cu referire la **accesarea serviciilor de educație la distanță**. Circa 10% de familii cu elevi și studenți au declarat că accesul la învățământul la distanță este limitat din cauza conexiunii slabe la Internet, 8,2% - a numărului insuficient de computere/dispozitive electronice (pentru elevi, studenți, lucrători la distanță), 4,5% – a lipsei conexiunii la Internet sau faptului că acestea nu dispun de echipamente electronice. [11]

Concluzii

1. Efectele pandemiei asupra sectoarelor economiei naționale nu s-au lăsat mult așteptate. Situația în care se află locurile de muncă și vânzările a fost dictată direct de sistarea activității economice pe durata stării excepționale, care a avut un impact negativ imediat. În unele cazuri, acest impact a fost indirect, căci, chiar dacă activitatea economică nu a fost întreruptă, blocarea canalelor de desfacere a producției sau întreruperea furnizărilor de materie primă a condus, de fapt, la sistarea activității economice.

2. Conducându-ne de exemplele țărilor ce au adoptat măsuri de politică anti-pandemică, cu o viteză și o amploare fără precedent, considerăm că Republica Moldova, pentru viitor, trebuie să fie mai promptă și să vină cu planuri concrete pentru a implementa o redresare eficientă în locuri de muncă, incluzivă, echitabilă și durabilă.

3. Pentru a produce rezultate optime durabile pe piața muncii, este necesitatea de a găsi echilibrul și succesiunea corectă a intervențiilor de sănătate, economice, sociale și de politică, iar în plan financiar – implementarea și susținerea politicilor publice atunci când resursele pot fi din ce în ce mai limitate.

4. E cert faptul că după o așa zguduitură puternică, mulți nu vor face față provocării, dar urmare a elaborării și implementării unor politici publice înțelepte și bine chibzuite, se va pune temelia unei economii noi – mai avansate în lanțul tehnologic, mai rezistente la șocurile interne și externe, mai sustenabile din punct de vedere al mediului. Totodată, în scopul păstrării unei poziții competitive și evitării unor divergențe social-economice, se cere reinventarea sectorului public, prin modificarea viziunilor și abordărilor în reglementare și interacțiunile cu sectorul privat.

5. Pandemia provocată de acest virus nemilos ne-a dat ocazia să facem un inventar al resurselor noastre: umane, financiare, naturale, sanitare, tehnologice și să identificăm și prioritizăm soluții inteligente ca să fim mai puternici și mai rezistenți la imprevizibilități, cu scopul de a nu diminua calitatea vieții populației din Republica Moldova.

Referințe Bibliografice

1. Strategia Națională Privind Ocuparea Forței de Muncă pentru anii 2017–2021, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1473 din 30.12.2016. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 109-118 din 07.04.2017;
2. Strategia Națională de Dezvoltare „MOLDOVA 2030, proiect;
3. Anuarul statistic al Republicii Moldova, ediția 2019,
<https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=263&id=2193>;
4. Anuarul statistic al Republicii Moldova, ediția 2020,
<https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=263&id=2193>;
5. Studiul-de-impact-al-pandemiei-COVID-19-asupra-sectoarelor-economice-și-Matricea-de-politici-1;
6. <https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/coronavirus.html>;
7. https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_749398/lang-en/index.htm.
8. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6940>;
9. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7006>;
10. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6916>;
11. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6859>